

Aanvalsplan GRUTTO

Nieuwsbrief Aanvalsplan Grutto

April 2024

Eind 2021 is de uitvoering van het Aanvalsplan Grutto opgestart. Doordat het Ministerie van LNV en provincies budget voor Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) vrijmaakten, kon een vlotte start worden gemaakt in de aangewezen kansgebieden. Tegelijkertijd zijn diverse werkgroepen opgezet om achter de schermen te werken aan de benodigde beleidsinstrumenten en verdienmodellen. Er zijn de afgelopen vier jaar dus stappen gezet door alle betrokken mensen en organisaties. Maar op dit moment zijn we op een aantal onderdelen nog niet waar we graag zouden willen zijn. Het ontwikkelen van de benodigde beleidsinstrumenten en verdienmodellen is een moeizamer proces dan verwacht en gehoopt. Een langjarig economisch perspectief voor boeren die graag hun bedrijf willen omvormen met meer weidevogelbeheer kunnen we nog niet bieden. Daar wordt momenteel wel hard aan gewerkt. De zeven weidevogelprovincies richten zich nu op de Provinciale Programma's Landelijk Gebied (PPLG's). Via de [uitwerkingen van maatregelpakketten](#), onderdeel van de PPLG's, proberen provincies middelen beschikbaar te stellen voor het vervolg van de uitvoering van het Aanvalsplan Grutto.

Nieuwsbrief

In deze nieuwsbrief geven we informatie over de ontwikkelingen van het Aanvalsplan Grutto. We vertellen meer over de stand van zaken van specifieke instrumenten en vorderingen in de werkgroepen. Waar staan we nu? En waar willen we de komende tijd aan werken? We versturen een aantal keren per jaar een nieuwsbrief. Dit is de eerste editie.

Op de hoogte blijven? Meld je dan aan!

Aanmelden nieuwsbrief

Wat is het Aanvalsplan Grutto?

Het Aanvalsplan Grutto richt zich op vier speerpunten om ervoor te zorgen dat weidevogelpopulaties zich kunnen herstellen:

- Kansgebieden van voldoende schaal
- Hoog waterpeil
- Aangepast agrarisch beheer
- Actief predatorenbeheer

Daarnaast is een toegespitst verdienmodel dat betrokken boeren uitnodigt tot inzet essentieel.

[Meer informatie over het Aanvalsplan Grutto en een download van het plan zijn hier te vinden.](#)

Foto: Vogelbescherming - Piet Hein Schuijff

Werken in werkgroepen

Op dit moment zijn er een vijftal actieve werkgroepen onderdeel van het Aanvalsplan Grutto:

- Het kernteam met initiatiefnemers onder leiding van oud minister Pieter Winsemius
- Brede werkgroep, fungeert als klankbordgroep met vertegenwoordigers van alle betrokken organisaties
- Werkgroep Overheden, bestaande uit de zeven weidevogelprovincies (Fryslan, Groningen, Overijssel, Gelderland, Utrecht, Noord-Holland en Zuid-Holland, RVO en LNV.
- Werkgroep Predatiebeheer, zie kopje 'actief predatorenbeheer'
- Werkgroep Communicatie
- Werkgroep Grondinstrumenten (afwaardering grondaankoop - alle provincies)

Rol van het kernteam

Het kernteam bestaat uit de initiatiefnemers Pieter Winsemius, Rudy Rabbinge, Ferd Crone, Hans van der Werf (Friese Milieufederatie), Henk de Vries (It Fryske Gea), Kees de Pater en Piet Spoorenberg (Vogelbescherming Nederland). BIJ12 en BoerenNatuur haken geregeld aan bij de overleggen.

Het kernteam probeert waar mogelijk de uitvoering van het plan aan te jagen en te versnellen. Zo is er veel contact met bestuurders van provincies, het ministerie van LNV en Tweede Kamerleden. Bovendien is diverse keren de media opgezocht om aandacht te vragen voor het Aanvalsplan. Tegelijkertijd voeren zij gesprekken met ketenpartijen om te komen tot een premieregeling voor weidevogelboeren. Initiatiefnemers Rudy Rabbinge en Pieter Winsemius dienden vorig jaar een klacht in bij de Reclame Code Commissie, [lees hier het artikel](#). Naar aanleiding daarvan zijn er intensieve gesprekken met FrieslandCampina, maar die hebben tot nu toe nog niet geleid tot een doorbraak.

Foto: Vogelbescherming - Patricia Dubbeldam

Aanvalsplan Grutto in de PPLG's (Provinciale Programma's Landelijk Gebied)

Alle zeven weidevogelprovincies hebben het Aanvalsplan Grutto meegenomen bij het opstellen van de provinciale plannen in het kader van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). In de provincies Fryslân, Zuid-Holland en Utrecht zijn middelen voor het Aanvalsplan Grutto al uitgewerkt in concrete maatregelpakketten.

De maatregelpakketten bestaan uit plannen met bijbehorende financiering om een start te maken met de NPLG-doelen. De provincie Fryslân heeft bijvoorbeeld een maatregelpakket ingediend van 25 miljoen euro voor inrichtingsmaatregelen en herwaardering van landbouwgrond met een kwalitatieve verplichting. De eerste groep maatregelpakketten zijn op 1 april ingediend. Terwijl provincies wachten op goedkeuring en financiering vanuit het Rijk, werken ze aan subsidieregelingen om middelen vervolgens beschikbaar te stellen aan boeren en agrarische collectieven.

Langjarige beheercontracten

In 2023 heeft een aparte werkgroep ervoor gezorgd dat het nu juridisch mogelijk is om twaalfjarige beheercontracten af te sluiten. Kortom, er zijn geen juridische belemmeringen meer voor provincies om nieuwe beschikkingen af te geven voor maximum van twaalf jaar.

Provincies onderzoeken nog of het mogelijk is om ook bestaande beschikkingen te verlengen. Bij de begrotingsbehandeling van het Ministerie van LNV op 31 januari is een motie voor garantstelling voor twintig jaar. Deze motie is helaas niet door voldoende partijen in de Tweede Kamer gesteund. Het is dus voorlopig aan de provincies om na te gaan in hoeverre ze langjarige financiële zekerheid willen en kunnen bieden voor langjarige contracten.

Herwaardering grond

In de nieuwe Werkgroep Grondinstrumenten werken de weidevogelprovincies aan een brede openstelling voor het herwaarderen van landbouwgrond. Hierbij blijft de functie agrarisch, maar wordt er een kwalitatieve verplichting opgelegd.

Iedere provincie maakt een eigen subsidieregeling. Ze verkennen samen wat de mogelijkheden daarvoor zijn. Er zijn nog wel wat vragen die verder uitgezocht moeten worden, zoals het voorkomen van staatssteun. Ook de Catalogus Groenblauwe Diensten wordt herzien. Provincies, waterschappen en gemeenten kunnen maatregelen gericht op natuur, landschap, cultuurhistorie, recreatie of waterbeheer subsidiëren, met een regeling die is gebaseerd op de Catalogus Groenblauwe Diensten (CGBD). Naar verwachting weten we daar begin 2025 meer over.

Pilot subsidieregeling duurzaam weidevogelgrasland

De provincie Fryslân heeft in 2023 een pilotregeling opengesteld voor afwaardering van 100 hectare grond. Hierbij blijft de functie onveranderd: landbouwgrond blijft landbouwgrond. Er zijn alleen zaken opgenomen die je als boer moet laten. Zo is het niet toegestaan om weidevogels te verjagen, moet er laat in het seizoen gemaaid worden en moeten greppels en andere vormen van reliëf in het land in stand blijven.

Hogere beheervergoedingen

LNV heeft voor 2024 twee opdrachten gegeven aan de Technisch Economische Werkgroep (TEWG), een werkgroep van onderzoekers die verbonden zijn aan de Wageningen Universiteit. Zij gaan aan de slag met een herijking van de ANLb-tarieven en onderzoeken de mogelijkheden voor een bedrijfstoelage voor boeren met veel 'zwaar beheer', zoals percelen met een rustperiode, plasdras en kruidenrijk grasland.

Grond de sleutel tot succes voor het Aanvalsplan Grutto

Door Kees de Pater, Vogelbescherming Nederland

Regelmatig melden zich boeren die zich willen inzetten voor weidevogels bij Vogelbescherming Nederland met een vraag over grond. Of beter gezegd, over het gebrek aan grond om te kunnen extensiveren voor weidevogels. Er komt links en rechts wel geschikte grond voor weidevogels op de markt. Die grond is echter te duur voor boeren om in te zetten voor extensief op weidevogels gericht beheer.

Het gebrek aan betaalbare geschikte grond voor extensivering is misschien wel het grootste probleem voor de uitvoering van het Aanvalsplan Grutto. De stap naar een lagere GVE (Groot Vee Eenheid) per hectare is voor het slagen van het Aanvalsplan onvermijdelijk. Dat kan op bedrijfsniveau alleen door het aantal koeien te verminderen of door uitbreiding van de hoeveelheid grond met hetzelfde aantal koeien. Minder dieren is voor veel melkveehouders vrijwel onmogelijk als gevolg van doorlopende kosten, bijvoorbeeld voor de afbetaling van leningen bij de bank.

Grondbank

Alleen een interventie door de overheid, provincie en of rijk, op de grondmarkt kan deze situatie doorbreken. Gebeurt dat niet dan valt te vrezen dat het realiseren van optimale gebieden voor weidevogels vrijwel onmogelijk wordt. Langs twee lijnen kunnen rijk en provincie zorgen voor grond voor boeren én weidevogels. In het kader van de het Nationaal Programma landelijk Gebied en de uitwerkingen daarvan in de Provinciale Programma's Landelijke Gebied zouden rijk en provincie er voor moeten kiezen om actief grond en bedrijven aan te kopen en deze, al dan niet na kavelruil, onder voorwaarden ter beschikking te stellen aan boeren in weidevogelkansgebieden. Boeren wordt deze grond tegen een lagere prijs aangeboden met kwalitatieve verplichtingen ten behoeve van weidevogels. Het kopen van de grond kan zowel via de Nationale grondbank als via provinciale grondbanken. Natuurlijk is het niet op voorhand gegarandeerd dat overheden de grond kunnen kopen, het is een vrije markt. Maar voor het slagen van het Aanvalsplan Grutto is het noodzakelijk dat provincies actief op de grondmarkt worden.

Herwaarderen

Naast het zelf kopen van grond is een tweede mogelijkheid voor provincies grond van boeren en andere eigenaren te herwaarderen naar grond die optimaal wordt ingericht voor weidevogels mét extensief agrarisch gebruik. De waardevermindering voor de boer compenseert de provincie. De provincie Fryslan doet dat op dit moment in een door Brussel gefinancierde pilot. Ook maakt het deel uit van het programma landelijk gebied van deze provincie. Te hopen valt dat dit in de uiteindelijke uitvoering van het programma overeind blijft en dat het ook door andere weidevogel provincies overgenomen wordt. Grond is uiteindelijk de sleutel tot succes voor het redden van de weidevogels.

Foto: Vogelbescherming - Irma Cazemier

Actief predatorenbeheer

Onderdeel van het Aanvalsplan Grutto is een gebiedsgericht actief predatorenbeheer voor de kansgebieden. De werkgroep predatiebeheer heeft als hoofddoel kennis en ervaring met predatiebeheer te delen onder de organisaties die betrokken zijn bij het Aanvalsplan Grutto om in alle gebieden tot effectief predatiebeheer te komen.

In de werkgroep nemen vertegenwoordigers deel van BoerenNatuur, Vogelbescherming, terreinbeherende organisaties (TBO's), provincies, wildbeheereenheden (WBE's)/ faunabeheereenheden (FBE's) en het Ministerie van LNV. De werkgroep wordt getrokken door Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek.

De werkgroep heeft een viertal adviesdocumenten geschreven en gedeeld met alle provincies, collectieven, TBO's, FBE's en vrijwilligersgroepen die betrokken zijn bij de huidige kansgebieden. Het gaat om de volgende documenten:

- [Advies aanpak Ontheffing lichtbak Vos](#)
- [Advies lichtbak Vos bij TBO's](#)
- [Nieuwe inzichten uitrasteren weidevogelgebieden](#)
- [Succes- en faalfactoren bij ontheffing Steenmarter](#)

Daarnaast zijn er een tweetal notities geschreven die specifiek gericht zijn op provincies en FBE's: Versterken beleid weidevogels en predatie (voor provincies) en Aanvulling Faunabeheerplan (voor faunabeheereenheden).

Eerder is er een enquête gehouden onder alle betrokken collectieven. Op basis daarvan is een overzicht gemaakt met mogelijkheden voor het verbeteren van de praktische uitvoering van predatiebeheer. Op dit moment is er vanuit de werkgroep een opdracht uitgezet om een landelijk protocol te ontwikkelen voor predatiemonitoring. Deze zal voor het einde van 2024 beschikbaar komen.

Tegelijkertijd zijn provincies met collectieven, TBO's en FBE's in gesprek om hen zo goed mogelijk financieel te ondersteunen bij de uitvoering van het predatiebeheer. Op dit moment zijn er echter grote verschillen tussen provincies in de financiering van materieel en onkostenvergoedingen. De werkgroep zet in op structurele financiering voor predatiebeheer.

Contactpersoon: Ernst Oosterveld (Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek):
e.oosterveld@altwym.nl.

Ondersteuningsstructuur nieuwe verdienmodellen

De Friese milieufederatie heeft samen met Boerennatuur in 2023 een aanvullende subsidie gekregen van LNV en provincie Zuid Holland. Deze subsidie is bedoeld om een aantal collectieven te ondersteunen bij het zoekproces naar nieuwe verdienmodellen. Inmiddels zijn een tiental agrarische collectieven gestart. Onderdeel van het ondersteuningsaanbod is het inventariseren van potentiële verdienmodellen en het

(laten) doorrekenen hiervan. Op basis daarvan komt een op maat toegesneden advies. Uit de eerste inventarisatie komt naar voren dat er behoefte is aan het volgende:

- Het verkennen van CO2 verwaardingsmethodes, zoals Valuta voor Veen en Blijvend Grasland (zie hieronder),
- Het doorrekenen van individuele melkveebedrijven
- Aanvraag indienen voor de nieuwe [samenwerkingsregeling veenweide en overgangsgebieden N2000](#).
- Mogelijkheden verkennen van mogelijke afwaarderingsmethoden
- De inzet is erop gericht om dit jaar alle analyses gereed te hebben. De opgedane kennis wordt gedeeld met de andere betrokken collectieven.

Contactpersoon Anne Jansma: anne.jansma@agrecoadvies.nl.

Foto: Vogelbescherming - Piet Hein Schuijff

CO2-verwaarding

Onderdeel van het Aanvalsplan is het ontwikkelen van nieuwe verdienmodellen met financiering vanuit de markt. Het blijkt dat er grote interesse is bij afnemers in CO2 certificaten gekoppeld aan hoge waterpeilen in veenweidegebieden en blijvend grasland. Daarvoor zijn methodieken beschikbaar gekoppeld aan de vrijwillige koolstofmarkt. Vanuit het Aanvalsplan zijn analyses gemaakt waarbij gekeken is naar de potentie in de kansgebieden. Een combinatie met weidevogelbeheer en het vastleggen van CO2 is vaak goed mogelijk. Een aantal collectieven met kansgebieden hebben aangegeven dat zij interesse hebben om dit verder uit te werken.

Het blijkt dat de methodes Valuta voor Veen en Blijvend Grasland bruikbaar zijn, maar dat de toepassing en opschaalbaarheid ingewikkeld is. Daarover worden met de Stichting Nationale Koolstofmarkt (SNK) gesprekken gevoerd.

Contactpersoon Anne Jansma: anne.jansma@agrecoadvies.nl.

Ontwikkelingen in kansgebieden

In 2022 zijn 14 weidevogelgebieden aangewezen als kansgebied. In 2023 zijn daar 13 kansgebieden bijgekomen. In totaal zijn er nu 28 kansgebieden. Het doel is om uiteindelijk te komen tot circa 35 kansgebieden. Binnenkort zal bekend worden wat de uiteindelijke lijst van gebieden zal zijn. De provincies bepalen uiteindelijk welke gebieden mee doen en welke niet. Wilt u daar meer over weten? Neem dan contact op met de weidevogelambtenaar van de betreffende provincie.

Onderstaande kansgebieden doen momenteel mee aan het Aanvalsplan.

In de kansgebieden voeren agrarische collectieven keukentafelgesprekken met boeren om het bestaande weidevogelbeheer te verbeteren en uit te breiden. De meeste collectieven zijn gestart met een verkenning van een gebiedsplan, hebben intensiever contact met provincies en andere betrokken partijen of werken aan plannen voor predatiebeheer en -monitoring. Natuurlijk is het ene gebied daar al veel verder mee dan het andere.

Gebiedsofferte Aldeboarn-De Deelen

Op 1 november 2023 presenteerde de gebiedscommissie van Aldeboarn-De Deelen (ADD) de gebiedsofferte Aanvalsplan Grutto aan de vier overheden (rijk, provincie, waterschap en gemeente) en de initiatiefgroep Aanvalsplan Grutto. In de gebiedsofferte geven zo'n 30 boeren uit ADD Noord aan wat zij nodig hebben om van het gebied een robuust weidevogelgebied te kunnen maken. Er is financiering voor de uitvoering van de gebiedsofferte aangevraagd in het maatregelpakket Klimaat/Veenweide binnen het PPLG.

Meer weten over de gebiedsofferte? [Kijk dan op de website.](#)

Foto: Vogelbescherming - Fred van Diem

Deze nieuwsbrief is opgesteld door de werkgroep communicatie. Deze werkgroep wordt gevormd door provincies, BoerenNatuur, de Friese Milieu Federatie en Vogelbescherming Nederland.

[Klik hier voor meer informatie over het Aanvalsplan Grutto.](#)